

Osuuspankkilain mukaiselle keskusyhteisölle

MÄÄRÄYS OSUUSPANKKIEN YHTEENLIITTYMÄN YHDISTELLYSTÄ TILINPÄÄTÖKSESTÄ

Rahoitustarkastus antaa osuuspankkilain 7 m §:n 2 momentin nojalla seuraavan osuuspankkien yhteenliittymän yhdisteltyä tilinpäätöstä koskevan määräyksen.

1 Soveltamisala ja sovellettavat säännökset

Osuuspankkilain 7 a §:ssä tarkoitetun keskusyhteisön on laadittava yhteenliittymän tilinpäätös tämän määräyksen mukaisesti.

Keskusyhteisön on tämän määräyksen lisäksi otettava huomioon soveltuvin osin luottolaitostoiminnasta annetun lain 4 luvun säännökset ja valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä antama päätös (30.12.1997/1376). Lisäksi on noudatettava kirjanpitolakia luottolaitostoiminnasta annetun lain 30 §:ssä mainituin poikkeuksin. Tilinpäätöksen laatimisessa tulee ottaa huomioon soveltuvin osin myös kirjanpitolautakunnan (Kila) yleisohjeet.

2 Määritelmät

Luottolaitoksella tarkoitetaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettua luottolaitosta ja siihen rinnastettavaa luottolaitoksen ulkomaista tytärluottolaitosta, jolla on toimilupa luottolaitostoimintaan.

Rahoituslaitoksella tarkoitetaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua rahoituslaitosta ja siihen rinnastettavaa ulkomaista rahoituslaitosta. Rahoituslaitoksena pidetään muun ohessa yhteenliittymän keskusyhteisöä sekä yritystä, joka pääasiassa omistaa arvopapereita ja/tai käy niillä kauppaa. Rahoituslaitoksena pidetään myös panttilainauslaitoksista annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua panttilainauslaitosta. Osuuspankkien Vakuusrahastoon ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiöön sovelletaan lisäksi, mitä jäljempänä tässä määräyksessä sanotaan rahoituslaitoksesta.

Omistusyhteisöllä tarkoitetaan suomalaista tai ulkomaista rahoituslaitosta, jolla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n tai luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 §:n 2 momentin mukainen määräysvalta vähintään yhteen suomalaiseen luottolaitokseen ja jonka tällaisessa määräysvallassa olevat yritykset ovat pääasiassa luotto- tai rahoituslaitoksia, sijoituspalveluyrityksiä taikka palveluyrityksiä. Rahoitustarkastus ratkaisee tapauskohtaisesti, milloin se katsoo rahoituslaitoksen määräysvallassa olevien yritysten olevan sillä tavoin pääasiassa luotto- tai rahoituslaitoksia, sijoituspalveluyrityksiä

taikka palveluyrityksiä, että rahoituslaitosta on pidettävä omistusyhteisönä. Rahoitustarkastus kiinnittää arvioinnissaan huomiota muun muassa siihen, onko määräysvallassa olevien luotto- ja rahoituslaitosten, sijoituspalveluyritysten taikka palveluyritysten viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlaskettu loppusumma yli puolet kaikkien määräysvallassa olevien yritysten taseiden yhteenlasketusta loppusummasta. Samoin arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös siihen, onko määräysvallassa olevien luotto- ja rahoituslaitosten, sijoituspalveluyritysten taikka palveluyritysten viimeksi vahvistettujen tuloslaskelmien mukainen tuottojen yhteenlaskettu määrä yli puolet kaikkien määräysvallassa olevien yritysten tuottojen yhteenlasketusta loppusummasta.

Sijoituspalveluyrityksellä tarkoitetaan sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua sijoituspalveluyritystä ja siihen rinnastettavaa sijoituspalveluyrityksen ulkomaista tytärsijoituspalveluyritystä, jolla on toimilupa sijoituspalvelutoimintaan.

Rahastoyhtiöllä tarkoitetaan sijoitusrahastolain 1 §:ssä tarkoitettua rahastoyhtiötä ja siihen rinnastettavaa ulkomaista rahastoyhtiötä.

Yhteenliittymään kuuluvalla yrityksellä tarkoitetaan tässä määräyksessä yhteenliittymän keskusyhteisöä, keskusyhteisön jäsenluottolaitoksia sekä niiden kirjanpitolain 1 luvun 6 §:n mukaisia tytäryrityksiä, Osuuspankkien Vakuusrahastoa, Osuuspankkien Keskinäistä Vakuutusyhtiötä sekä yritystä, johon edellä mainituilla yhdessä on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tai luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvalta.

Emoyrityksen taseella, tuloslaskelmalla ja liitetiedoilla tarkoitetaan tässä määräyksessä keskusyhteisön jäsenenä olevien osuuspankkien sekä osuuspankkilain 41 a ja 41 b §:ssä tarkoitettujen osakeyhtiömuotoisten pankkien yhteenlaskettua tasetta, tuloslaskelmaa ja liitetietoja, joista on eliminoitu merkittävät osuuspankkien keskinäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat sekä keskinäinen omistus.

Tytäryrityksellä tarkoitetaan näissä määräyksissä

1) keskusyhteisöä ja yritystä, johon keskusyhteisöllä tai sen tytäryrityksellä on yksin tai yhdessä muun yhteenliittymään kuuluvan yrityksen kanssa kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä taikka luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvaltasuhde; Osuuspankki Realumia ei kuitenkaan katsota tytäryritykseksi.

2) yritystä, jossa jäsenluottolaitoksella tai sen tytäryrityksellä yksin tai yhdessä muun yhteenliittymään kuuluvan yrityksen kanssa on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä taikka luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvaltasuhde

3) Osuuspankkien Vakuusrahastoa

4) Osuuspankkien Keskinäistä Vakuutusyhtiötä

5) yritystä, johon edellä kohdissa 1 — 4 tarkoitetuilla yrityksillä yhdessä on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tai luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu määräysvaltasuhde.

Yhteisyrityksellä tarkoitetaan kirjanpitolaissa määriteltyä yhteisyritystä.

Osakkuusyrityksellä tarkoitetaan kirjanpitolaissa määriteltyä osakkuusyritystä.

Palveluyrityksellä tarkoitetaan tässä määräyksessä yritystä, joka pääasiallisena toimintanaan tuottaa palveluja yhdelle tai useammalle yhteenliittymään kuuluvalla yritykselle omistamalla, hallitsemalla tai hoitamalla kiinteistöjä tai joka tuottaa tietojenkäsittelyyn liittyviä palveluita taikka muita vastaavia luottolaitoksen pääasialliseen toimintaan liittyviä palveluita yhdelle tai useammalle yhteenliittymään kuuluvalla yritykselle.

Yrityksellä tarkoitetaan näissä määräyksissä jokaista, joka kirjanpitolain 1 luvun 1 §:n mukaan on kirjanpitovelvollinen.

3 Tilinpäätöksen laajuus

Yhteenliittymän tilinpäätökseen on yhdisteltävä, jollei jäljempänä toisin sanota, emoyrityksen tuloslaskelma, tase ja liitetiedot ja sellaisten koti- ja ulkomaisten tytäryritysten tuloslaskelma, tase ja liitetiedot, jotka ovat luotto- tai rahoituslaitoksia, sijoituspalveluyrityksiä, rahastoyhtiöitä taikka palveluyrityksiä.

Sellaisten tytäryritysten, jotka eivät ole luotto- tai rahoituslaitoksia, sijoituspalveluyrityksiä, rahastoyhtiöitä taikka palveluyrityksiä, tilinpäätökset samoin kuin osakkuusyritysten tilinpäätökset yhdistellään tilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä kirjanpitolain 6 luvun 13 §:ssä säädetyllä tavalla.

Yhteisyritykset yhdistellään tilinpäätökseen kirjanpitolain 6 luvun 15 §:n nojalla suhteellista yhdistelymenetelmää noudattaen, jos ne ovat luottolaitoksia, rahoituslaitoksia, sijoituspalveluyrityksiä, rahastoyhtiöitä tai palveluyrityksiä. Muussa tapauksessa ne yhdistellään muiden osakkuusyritysten tavoin.

Tytär- ja osakkuusyritys sekä yhteisyritys saadaan jättää tilinpäätöksen ulkopuolelle Rahoitustarkastuksen luvalla niin kuin Rahoitustarkastuksen ohjeessa nro 106.4 poikkeusluvan hakemisesta konsernitilinpäätöksen laatimiseen tarkemmin sanotaan.

Tytär- ja osakkuusyritys sekä yhteisyritys saadaan jättää tilinpäätöksen ulkopuolelle ilman Rahoitustarkastuksen lupaa, jos

- a) sen taseen loppusumma on vähemmän kuin yksi prosentti emoyrityksen taseen loppusummasta ja vähemmän kuin 10:tä miljoonaa eua vastaava markkamäärä; jos useamman tällaisen tytäryrityksen taseiden loppusummien yhteenlaskettu määrä on yli viisi prosenttia emoyrityksen taseen loppusummasta, yritykset on

---

kuitenkin sisällytettävä tilinpäätökseen siltä osin kuin niiden taseiden yhteenlaskettu määrä ylittää kyseisen rajan

- b) tilinpäätös yrityksen poisjättämisestä huolimatta antaa oikean ja riittävän kuvan yhteenliittymän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Osakkuusyrittys saadaan lisäksi ilman Rahoitustarkastuksen lupaa jättää tilinpäätöksen ulkopuolelle, jos se täyttää seuraavat vaatimukset:

1. osakkuusyrittys on asunto- tai kiinteistöosakeyhtiö tai muu sellainen osakeyhtiö tai osuuskunta, joka ei harjoita muuta toimintaa kuin yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä yksilöityjen kiinteistöjen hallintaa ja joka kattaa kulunsa osakkailta perittävillä vastikkeilla
2. yhteenliittymään kuuluvien yritysten ja osakkuusyrittysten välillä ei ole tehty sellaisia keskinäisiä liiketoimia, joihin sisältyy merkittävää sisäistä katetta
3. tilinpäätös yrityksen poisjättämisestä huolimatta antaa oikean ja riittävän kuvan yhteenliittymän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

4 Tilinpäätöksen sisältö

Tilinpäätöksen tulee sisältää yhdistelty tuloslaskelma ja tase, niiden liitteenä annettavat tiedot sekä toimintakertomus. Tilinpäätökseen on lisäksi sisällytettävä yhdistelty tuloslaskelma ja tase edelliseltä tilikaudelta. Tuloslaskelma ja tase laaditaan tämän määräyksen liitteessä I olevien kaavojen mukaisesti. Liitetiedot ilmoitetaan tämän määräyksen liitteen II mukaisesti.

Mikäli tilikauden aikana tuloslaskelman tai taseen erittelyä tai muita tilinpäätöksen laatimisessa noudatettuja periaatteita on muutettu, on aikaisempaan tilinpäätökseen sisältyviä tietoja mahdollisuuksien mukaan oikaistava niin, että niitä voidaan verrata myöhempään tilinpäätökseen.

4.1 Toimintakertomus

Toimintakertomuksessa on tehtävä selko yhteenliittymän luonteesta ja juridisesta rakenteesta sekä yhteenliittymän sisäisistä ohjaus-, valvonta- ja tukikeinoista.

Toimintakertomuksesta on käytävä ilmi keskusyhteisön jäseniksi tilikauden aikana tulleet ja jäsenyydestä eronneet luottolaitokset sekä muut merkittävät muutokset yhteenliittymän laajuudessa ja rakenteessa.

Toimintakertomuksessa on annettava tietoja sellaisista yhteenliittymän tilan ja sen toiminnan tuloksen arvioimista varten tärkeistä seikoista, joista ei ole tehtävä selkoa yhdistellyssä tuloslaskelmassa tai taseessa taikka niiden liitetiedoissa, sekä yhteenliittymän kannalta olennaisista tapahtumista, vaikka ne olisivat tapahtuneet tilikauden päätyttyä. Toimintakertomuksen tulee sisältää ainakin selostus liiketoimintojen olennaisista muutoksista edellisen tilikauden aikana, kuten toiminnan aloittamisesta uudella liiketoiminnan alalla tai markkina-alueella taikka lopettamisesta jollakin alalla tai alueella sekä huomattavista käyttöomaisuushankinnoista. Toimintakertomukseen tulee sisältyä myös selostus liiketoimintojen kehityksestä tilikauden aikana ja kehityksen suhteellisesta merkityksestä yhteenliittymän tuloksen kannalta samoin kuin arvio liiketoimintojen kehittymisestä alkaneen tilikauden aikana.

Toimintakertomuksessa on ilmoitettava ulkomaiset sivukonttorit ja edustustot.

Mikäli yhteenliittymään kuuluva yritys on saanut julkista pankkitukea, sen määrästä ja keskeisistä ehdoista on tehtävä selko toimintakertomuksessa. Samoin toimintakertomuksessa on tehtävä selko yhteenliittymän sisäisen vakuusrahaston antamasta tuesta, sen perimistä kannatusmaksuista sekä sen tilinpäätöshetken ja arvioiduista tulevista vastuista.

Toimintakertomuksessa on selvitettävä yhteenliittymän vakavaraisuussuhteen kehittyminen viiden viimeisen tilikauden aikana.

Toimintakertomuksessa pitää olla selonteko yhteenliittymään kuuluvien yritysten riskinotosta sekä niistä periaatteista ja menetelmistä, joita keskusyhteisö sekä yhteenliittymään kuuluvat muut yritykset käyttävät luotto- ja markkinariskien hallintaan.

---

5 Tilinpäätöksen laatiminen

5.1 Yleiset periaatteet

Tilinpäätös laaditaan emoyrityksen ja tytäryritysten tuloslaskelmien ja taseiden sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä.

Yhteenliittymän tuloslaskelman erään "Korkotuotot" sisällytetään muun ohessa leasingvuokrien ja leasingkohteiden suunnitelman mukaisten poistojen erotus. Muut leasingsopimuksista johtuvat tuotot ja kulut merkitään tuoton tai kulun luonnetta vastaavaan erään.

Yhteenliittymään kuuluvien yritysten vapaaehtoiset varaukset, mukaan lukien tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen erotus, merkitään yhteenliittymän taseeseen jaettuna omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä niiden muutos yhteenliittymän tuloslaskelmaan jaettuna laskennallisen verovelan muutoksen ja tilikauden tulokseen.

Verovelkaa ei kuitenkaan tarvitse vähentää siltä osin kuin yhteenliittymään kuuluvalle yritykselle on vahvistettu aikaisemmilta tilikausilta sellaista tappiota, jotka saadaan voimassa olevan verolainsäädännön perusteella käyttää tappiontasaukseen.

Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön tilinpäätöksen osoittamat vakuutustekniset varaukset (mm. tasoitusmäärä, varaus tuntemattomiin vahinkoihin) käsitellään tilinpäätöksessä vapaaehtoisen varauksen tavoin.

Tilinpäätökseen yhdisteltävien yritysten on, mikäli mahdollista, noudatettava yhteneviä tilinpäätösperiaatteita ja soveltuvin osin Rahoitustarkastuksen jäsenluottolaitoksille antamia tilinpäätöstä koskevia määräyksiä. Keskusyhteisön tehtävänä on antaa tätä koskevat yksityiskohtaiset ohjeet. Yhteenliittymään kuuluva kiinteistöyritys saa jättää erillistilinpäätöksessään suunnitelman mukaiset poistot tekemättä niin kuin kirjanpitolain 5 luvun 12 §:ssä tarkemmin sanotaan. Mikäli jäsenluottolaitoksen tytäryrityksen noudattamat tilinpäätösperiaatteet poikkeavat jäsenluottolaitoksen tilinpäätöksessä noudatetuista periaatteista, tytäryrityksen tilinpäätös on ennen sen yhdistämistä oikaistava vastaamaan jäsenluottolaitoksen tilinpäätöstä.

Tilinpäätöksen laadintaa varten yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimittavat yhdistelyssä tarvittavat tiedot keskusyhteisön ohjeistamalla tavalla. Aikataulusyistä tiedot saattavat olla ajankohdalta, jolloin tilinpäätöksiä ei ole lopullisesti käsitelty eri hallintoelimissä. Keskusyhteisön on kerättävä tieto siitä, missä vaiheessa tilinpäätösten käsittely on ollut tiedonvälityshetkellä sekä siitä, onko tilinpäätöksiin tullut muutoksia tämän jälkeen. Jos yhteenliittymään kuuluvan yrityksen tilintarkastaja on antanut mukautetun tilintarkastuskertomuksen tai on tehnyt huomautuksia muissa raporteissaan kirjanpidosta, tilinpäätöksestä tai hallinnosta, on tätä koskeva tieto välittömästi toimitettava keskusyhteisölle.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteita ei saa muuttaa ilman erityistä syytä. Merkittävistä laatimisperiaatteiden muutoksista on erikseen ilmoitettava Rahoitustarkastukselle ennen tilinpäätöksen laatimista.

5.2 Sisäisten liiketapahtumien vähentäminen

Yhteenliittymän sisäisten liiketapahtumien vähentämisen helpottamiseksi yhteenliittymään kuuluvien yritysten tilipuitteet on laadittava mahdollisimman yhdenmukaisiksi ja yhteenliittymän sisäiset liiketapahtumat on, mikäli mahdollista, merkittävä yhteenliittymään kuuluvien yritysten kirjanpidossa omille tileilleen.

Mikäli yhteenliittymään kuuluvien yritysten keskinäiset saamiset ja velat on arvostettu tai muunnettu toiseksi valuutaksi eri yrityksissä eri määrään, saamisen kirjanpitoarvo on ennen keskinäisten saamisten ja velkojen vähentämistä oikaistava vastaamaan velan kirjanpitoarvoa ja näin syntyvällä erolla on oikaistava yhteenliittymään yhdisteltävien yritysten tuottoja tai kuluja.

Arvonkorotus, joka on purettu yhteenliittymään kuuluvan yrityksen kirjanpidossa tämän luovuttaessa arvonkorotuksen kohteena olevan omaisuuden toiselle yhteenliittymään kuuluvalla yritykselle, saadaan merkitä yhdisteltyyn taseeseen käyttöomaisuuden hankintamenon ja arvonkorotusrahaston lisäykseksi sen määräisenä, mikä vastaa luovuttaneen yrityksen kirjanpitoon luovutetusta omaisuudesta merkittyä arvonkorotusta, mikäli arvonkorotuksen edellytykset ovat edelleen voimassa.

5.3 Sisäisen omistuksen eliminointi

Sisäinen tytäryrityksen osakkeiden, jäsenosuuksien tai yritysosuuksien omistus vähennetään eliminoimalla osakkeiden tai osuuksien hankintameno emoyrityksen taseessa tytäryrityksen osakkeiden tai osuuksien hankinta-ajankohdan mukaista omaa pääomaa vastaan yhteenliittymän omistusosuuden suhteessa hankintamenomenetelmää noudattaen niin kuin kirjanpitolain 6 luvun 8 §:ssä sanotaan. Rahoitustarkastus voi keskusyhteisön hakemuksesta antaa luvan kirjanpitolain 6 luvun 9 §:ssä tarkoitetun yhdistelmämenetelmän käyttöön.

Osuuspankkien omistamat Osuuspankkien Keskuspankki Oy:n (jäljempänä OKO) A- ja K-sarjan osakkeet saadaan kuitenkin eliminoida nimellis arvostaan OKOn osakepääomaa vastaan sen jälkeen, kun osakkeiden kirjanpitoarvo osuuspankkien taseessa on tilivuoden tulosta oikaisten ja oman pääoman eriä veloittaen tai hyvittäen kirjattu nimellisarvoonsa.

Konserniaktiiva, joka syntyy eliminoitaessa yhteenliittymään sen muodostumishetkellä kuuluvien yritysten omistus muissa kuin niiden konserniin kuuluvissa yrityksissä, saadaan merkitä yhteenliittymän oman pääoman vähennykseksi ja vastaava konserni-reservi oman pääoman lisäykseksi.

5.4 Vähemmistöosuuden erottaminen yhteenliittymän tuloksesta ja omasta pääomasta

Vähemmistön osuus erotetaan niin kuin kirjanpitolain 6 luvun 7 §:ssä sanotaan.

5.5 Osakkuusyrityksen ja yhteisyrityksen tilinpäätöksen yhdisteleminen

Osakkuusyrityksen tilinpäätös yhdistellään tilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmää noudattaen niin kuin kirjanpitolain 6 luvun 13 §:ssä sanotaan.

Yhteisyrityksen tilinpäätös yhdistellään tilinpäätökseen niin kuin kirjanpitolain 6 luvun 15 §:ssä sanotaan, jos se on luottolaitos, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai palveluyritys. Muussa tapauksessa se yhdistellään osakkuusyrityksen tavoin.

5.6 Tytäryrityksen tilinpäätöksen yhdisteleminen, kun tytäryritys ei ole luotto- tai rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö taikka palveluyritys

Mikäli tytäryritys ei ole luotto- tai rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö taikka palveluyritys, sen tilinpäätös yhdistellään tilinpäätökseen osakkuusyrityksen tavoin pääomaosuusmenetelmää noudattaen. Tällaisen tytäryrityksen viimeksi laadittu tuloslaskelma ja tase tai niiden tiivistelmä on liitettävä liitetietoihin, jollei niitä muutoin julkisteta Suomessa tai jollei tytäryritys ole edellä kappaleessa 3 tarkoitetulla tavalla vähäinen.

6 Poikkeusten myöntäminen

Rahoitustarkastus voi keskusyhteisön hakemuksesta erityisestä syystä määrääjäksi myöntää näihin määräyksiin poikkeuksia.

7 Voimaantulo

Määräys tulee voimaan 31.12.1998.

Liite 1 Tuloslaskelman ja taseen kaavat
Liite 2 Tilinpäätöksen liitetiedot